

**Комисија за хартије од вриједности
Републике Српске
Бања Лука**

Вука Караџића 6
Тел. 218-356, 218-362; Факс: 218-361
www.secrs.gov.ba email: kontakt@secrs.gov.ba

**Securities Commission
Republic of Srpska
Banja Luka**

Vuka Karadžića 6
Ph: +387 51 218 356, 218 362; F: 218-361
www.secrs.gov.ba email: kontakt@secrs.gov.ba

Број: 01-11-40-1/16
Бања Лука, 27.01.2016. године

Комисија за хартије од вриједности Републике Српске је, на основу члана 260. став 1. тачка м) Закона о тржишту хартија од вриједности („Службени гласник Републике Српске“, број: 92/06, 34/09, 30/12, 59/13 и 108/13) и члана 24. став 5. Пословника о раду Комисије за хартије од вриједности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 41/07), на сједници одржаној дана 27.01.2016. године, закључила да донесе сљедећи

С Т А В

у вези са примјеном члана 102. став 1. Закона о тржишту хартија од вриједности

Код примјене наведене законске одредбе, појавиле су се одређене недоумице у вези са третманом Бањалучке берзе а.д. Бања Лука (у даљем тексту: Бањалучка берза) и Централног регистра хартија од вриједности а.д. Бања Лука (у даљем тексту: Централни регистар) у регистрима берзанских посредника о стицању/отуђењу хартија од вриједности за лица из члана 102. став 1. Закона о тржишту хартија од вриједности (Службени гласник Републике Српске, број 92/06, 34/09, 30/12, 59/13 и 108/13 – у даљем тексту: Закон). Сагласно овлашћењима из члана 260. став 1. тачка м) Закона, према којима Комисија за хартије од вриједности Републике Српске (у даљем тексту: Комисија) даје информације и шири знања о дјеловању тржишта хартија од вриједности, Комисија је на сједници одржаној дана 27.01.2016. године, заузела став у вези са примјеном члана 102. став 1. Закона.

Чланом 102. став 1. тачка њ) Закона прописано је да се повезаним лицима са берзанским посредником у смислу овог закона сматрају и лица која обављају послове за берзанског посредника на основу уговора.

Оснивање и пословање берзе прописано је чл. 141. до 184. Закона. У складу са чланом 161. Закона, чланови берзе могу бити само берзански посредници који испуњавају услове за чланство утврђене правилима берзе и који имају дозволу Комисије за обављање послова са хартијама од вриједности. Чланом 164. став 1. Закона прописано је да хартијама од вриједности које су уврштене на берзу тргују чланови берзе у складу са статутом и правилима берзе.

Чланом 145. став 1. Закона прописано је које послове обавља берза и то: организује повезивање понуде и потражње у промету хартијама од вриједности, даје информације о понуди, потражњи, тржишној цијени и осталим подацима о хартијама од вриједности, утврђује и објављује курсне листе хартија од вриједности и обавља друге послове у складу са законом и прописима Комисије. Чланом 145. став 2. Закона прописано је да берза поред послова из става 1. тог члана може да обавља и

сљедеће послове: израда, развој, одржавање и располагање компјутерским софтвером у вези с трговањем хартијама од вриједности, организовање и провођење едукације учесника на тржишту хартија од вриједности у вези с пословима које обавља и обрачун новчаних потраживања и обавеза за чланове берзе у вези с трговином која је резултат повезивања с другим берзама са сједиштем изван Републике Српске. Дакле, берза се може бавити изградом, развојем, одржавањем и располагањем компјутерским софтвером **само** у вези с трговањем хартијама од вриједности тј. само у вези са својом основном дјелатношћу повезивања понуде и потражње хартија од вриједности. Развојем софтвера за берзанске посреднике и омогућавање њиховог повезивања са берзанским системом трговања (у даљем тексту: БСТ) интегралним приступом преко FIX протокола, Бањалучка берза на напреднији начин омогућава повезивање берзанских посредника са БСТ и тиме додатно доприноси унапређење квалитета, ефикасности и безбједности рада берзанских посредника, Бањалучке берзе и тржишта капитала Републике Српске у цјелини. Ове активности чине само унапређење односа Бањалучке берзе и берзанских посредника као њених чланова који су строго регулисани Законом и Правилима Бањалучке берзе донесеним на основу Закона и саставни су дио основног уговорног односа између ових лица - уговора о чланству. Уговор о чланству и други уговори који се закључују између берзе и берзанских посредника у вези с трговањем хартијама од вриједности не представљају уговоре чије закључење доводи уговорне стране у статус повезаних лица у смислу члана 102. став 1. тачка б) Закона јер се ради о уговорном односу у који уговорне стране ступају ради извршења својих дјелатности прописаних Законом.

Поред наведеног, уговорни однос између берзе и берзанских посредника специфичан је у односу на класични уговорни однос (који подразумијева равноправност уговорних страна) по праву берзе да на основу члана 155. Закона својим општим актима, на које Комисија даје сагласност, регулише своје пословање и тако уреди односе са својим члановима и пропише њихова права и обавезе. Уговорни однос између берзе и берзанских посредника специфичан је и по праву надзора које берза има у односу на своје чланове. Тако је Правилима Бањалучке берзе у члану 137. Прописано да Бањалучка берза надзире трговање својих чланова преко надзорних станица и овлашћена је да прегледа сву документацију у вези с уносом налога у БСТ (став 1.), да је члан дужан да омогући вршење надзора од стране овлашћених службеника Бањалучке берзе (став 2.) и да Бањалучка берза предузима мјере против свог члана ако установи да је кршио Правила Бањалучке берзе и о томе обавјештава Комисију (став 3.). Чланом 163. став 1. Закона прописано је да се берза не може бавити трговином хартија од вриједности за свој рачун, изузев у случају стицања акција друге берзе, продуктне берзе, регистра хартија од вриједности, акционарског друштва за обрачун и поравнање послова закључених на регионалном тржишту, која улагања се врше у складу с посебним правилима на која Комисија даје сагласност. Чланом 163. став 3. Закона прописано је да берза може стицати хартије од вриједности Републике Српске и јединица локалне самоуправе без сагласности Комисије, тако да је право берзе да стиче хартије од вриједности без сагласности Комисије ограничено на одређене емитенте и одређене хартије.

Берза је, такође, у складу са чланом 182. Закона дужна да једном мјесечно, Комисији подноси извјештај о стицањима или отуђењима хартија од вриједности од стране чланова управног одбора, директора и запослених на берзи. Обавеза вођења регистра о стицањима и отуђењима повезаних лица овлашћених учесника на

тржишту хартија од вриједности прописана је с циљем да Комисија има обезбијеђене податке на основу којих може да врши своју надзорну функцију.

Оснивање и пословање Централног регистра прописано је чл. 188. до 243. Закона. У складу са чланом 203. Закона, члан Регистра, између осталих, може бити берзански посредник у Републици Српској и страни берзански посредник ако имају дозволу Комисије. Пријем у чланство у Централном регистру врши се на основу захтјева и документације прописане законом, прописима Комисије и општим актима Централног регистра. Као и у случају берзе, законом је прописано да Централни регистар може стицати хартије од вриједности Републике Српске и јединица локалне самоуправе без сагласности Комисије, тако да је право Централног регистра да стиче хартије од вриједности без сагласности Комисије ограничено на одређене емитенте и одређене хартије (члан 208. Закона).

Имајући у виду да између Бањалучке берзе и берзанских посредника и Централног регистра и берзанских посредника, постоји уговор о чланству у вези са обављањем њихове законом прописане дјелатности (који је услов за њихово пословање), те како Бањалучка берза и Централни регистар достављају извјештаје о стицањима и отуђењима повезаних лица Комисији, мишљења смо да су односи берзанских посредника, с једне стране и Берзе и Централног регистра с друге стране строго уређени Законом и да се ту не ради о случају који је регулисан чланом 102. став 1. тачка ђ) Закона и нису обавезни да своја стицања и отуђења пријављује берзанским посредницима.

Председница
Комисије за хартије од вриједности
Републике Српске
Мира Поткоњак

